

DREPTUL DE OPȚIUNE SUCCESORALĂ ÎN LUMINA LEGII
DE MODERNIZARE A CODULUI CIVIL DIN 01 martie 2019

Oxana ROBU

CZU: 347.65:347(478)(094.4)

oxanarobu@rambler.ru

Atât în cazul moștenirii legale, cât și în cazul moștenirii testamentare, transmite-re patrimoniului succesoral (*transmisiune universală sau cu titlu universal*) sau a bunurilor determinate din patrimoniu (*transmisiune cu titlu particular*) operează de drept din momentul deschiderii moștenirii. Mai mult ca atât, în caz de moarte a succesoriului defunctului înainte de lichidarea moștenirii la care avea dreptul, ea se retransmite, tot de drept, asupra moștenitorilor săi, ca făcând parte din propria avere succesorală. Rezultă că patrimoniul succesoral nu rămâne nici un moment fără titular. Cu toate că transmiterea patrimoniului succesoral se produce de drept din momentul deschiderii moștenirii, ea nu are caracter definitiv și obligatoriu [1, p.420]. Codul civil al RM în Titlul IV „Statutul juridic al moștenitorului”, Cap.I „Acceptarea moștenirii și renunțarea la moștenire”, în art.2389-2411 reglementează principiul libertății acceptării moștenirii, care, în opinia noastră, ar suna în felul următor: nimeni nu poate fi obligat să accepte o moștenire ce i se cuvine. Prin urmare, succesoriul are dreptul de a alege – numit drept de opțiune succesorală – între consolidarea (confirmarea) titlului de moștenitor prin acceptarea moștenirii și desființarea acestui titlu prin renunțarea la moștenire.

Potrivit alin.(1) art. 2389 CC RM, moștenirea trece la moștenitorul îndreptățit sub rezerva dreptului său de a renunța la moștenire (devoluțiunea moștenirii). Deci, la nivel de principiu, dreptul de opțiune succesorală este recunoscut „moștenitorului îndreptățit”. În doctrină se menționează că dreptul de opțiune succesorală aparține tuturor celor chemați la moștenire de lege sau prin testament [2, p.88]. Pentru o mai detaliată analiză a titularilor dreptului de opțiune succesorală, considerăm că este oportun a enumera persoanele cărora le este recunoscut dreptul de opțiune succesorală: *moștenitorii legali; moștenitorii testamentari; moștenitorii succesibilului; creditorii personali ai succesibilului* [3, p.118];- *statul*.

Persoanele cu vocație succesorală își pot exercita dreptul de opțiune succesorală în una din modalitățile permise de lege și într-un anumit timp. Astfel, dreptul de opțiune succesorală este un drept subiectiv care ia naștere în persoana moștenitorilor cu vocație succesorală, de la deschiderea moștenirii [4, p.94]. Actul de opțiune succesorală, după natura juridică, este un act juridic: *unilateral*, deoarece exprimă manifestarea de voință a unei singure persoane, aceea a moștenitorului [5, p.430]; *voluntar*, deoarece nimeni nu este obligat să accepte moștenirea ce i se cuvine. Principiul *nemo invitus heres* (*nimeni nu poate fi moștenitor fără voia lui sau în tălmăcirea din Codul Caragea: („Cel ce nu vorbește cu sila moștenitor nu se face”)*), domină materia dreptului de opțiune succesorală. Succesorul are un drept absolut de a

alege între posibilitățile conferite prin dreptul de opțiune; *irevocabil*, dacă se referă la acceptarea succesiunii prin depunerea declarației de acceptare a moștenirii la notar și, dimpotrivă, *revocabil* în cazul acceptării moștenirii prin intrare în posesiune. Este *irevocabilă* și declarația de renunțare la succesiune. Moștenitorul care a renunțat la succesiune poate reveni la renunțare doar prin înaintarea unei acțiuni în judecată de anulare a actului de renunțare, fiind aplicabile temeiurile generale de declarare a nulității actului juridic, inclusiv viciile de consimțământ; *declarativ de drepturi*, deoarece efectele sale se produc retroactiv de la data deschiderii moștenirii, deși acceptarea s-a făcut mai târziu, dar în termen, iar în caz de renunțare se consideră că moștenitorul nu a fost niciodată moștenitor; *cu titlu gratuit*, dat fiind faptul că moștenirea se transmite moștenitorilor cu titlu gratuit; *indivizibil*, deoarece exercitând dreptul de opțiune, succesorul (fiecare în parte) trebuie să se pronunțe unitar cu privire la dreptul său succesoral, nefiind posibilă acceptarea în parte a moștenirii (a unor bunuri din moștenire) și renunțarea la rest (*nemo pro parte heres*). Într-o formulare sintetică, „totul sau nimic”; *nesusceptibil de modalități*, deoarece opțiunea succesorală nu poate fi afectată de termen sau condiție, deci trebuie să fie un act juridic neafectat de modalități. Soarta juridică a moștenirii nu poate să depindă de un eveniment viitor și incert sau de un termen, fie și cert. Dacă opțiunea ar fi afectată de o modalitate, ea nu va putea produce niciun efect, fiind deci nulă absolut. Acest caracter juridic este expres reglementat la art. 2395 CC RM, text care dispune că acceptarea moștenirii sau renunțarea la moștenire nu se poate face sub condiție sau cu stabilirea unui termen.

Pentru ca soarta juridică a moștenirii să nu rămână multă vreme incertă, dreptul de opțiune trebuie să fie exercitat într-un termen *de 3 luni*, calculat de la data deschiderii moștenirii. În acest sens, alin.(1) art.2391 CC RM prevede că renunțarea la moștenire se poate face în termen de 3 luni. Cu toate că legea se referă la „termenul de renunțare la moștenire” (și nu la dreptul de opțiune succesorală), acesta nu poate fi interpretat în sensul că dreptul de opțiune succesorală se limitează doar la renunțarea la moștenire. Legiuitorul nostru în alin.(1) art.2390 alin.(3) CC RM prevede că moștenitorul poate depune o declarație de acceptare a moștenirii în formă autentică la notarul care desfășoară procedura succesorală înainte de expirarea termenului de renunțare, adică de 3 luni. Astfel, termenul de 3 luni este acordat de lege pentru ca moștenitorul chemat la moștenire să reflecteze și să se poată pronunța asupra acceptării sau renunțării în deplină cunoștință de cauză. În perioada de până la acceptarea succesiunii, pretențiile față de masa succesorală nu pot fi executate silit împotriva moștenitorilor (art. 2406 CC RM).

Este important de menționat că noile reglementări în materie de opțiune succesorală schimbă radical regimul juridic al acestei instituții. Termenul de 3 luni, acordat de lege, nu este de acceptare, ci de renunțare la moștenire. În acest sens, art. 2390 alin.(2) CC RM dispune că, la expirarea termenului de renunțare, moștenirea se consideră acceptată de către moștenitor. Astfel, legiuitorul instituie prezumția

acceptării succesiunii de către toți moștenitorii cu vocație succesorală utilă chiar din momentul deschiderii succesiunii. La expirarea termenului de renunțare de 3 luni, moștenirea se consideră acceptată de către moștenitor. Rezultă că, de regulă, începutul termenului de opțiune succesorală se identifică cu momentul deschiderii moștenirii. Totuși, regula nu poate fi absolutizată pentru a nu se priva anumiți moștenitori de posibilitatea efectivă de exercitare a dreptului lor concret de opțiune succesorală. Astfel, alin.(2) art. 2391 Cod civil RM prevede că termenul începe să curgă de la data în care moștenitorul află despre devoluțiune și despre temeiul chemării sale la moștenire, fiind informat conform dispozițiilor art. 2547 alin. (2) sau pe oricare altă cale. Termenul de opțiune succesorală, fiind un termen de prescripție, poate fi prelungit.

Acceptarea succesiunii. Prin acceptarea succesiunii se înțelege actul sau faptul juridic unilateral prin care succesibilul își consolidează definitiv calitatea de moștenitor al defunctului [6, p.202]. Noile reglementări din materie succesorală renunță la prezumția renunțării la moștenire și instituie prezumția acceptării moștenirii, dacă în termen de 3 luni moștenitorul nu a renunțat expres. Moștenitorul își poate manifesta voința de acceptare a moștenirii prin două modalități:

– *expres, prin depunerea declarației de acceptare a moștenirii la notarul de la locul deschiderii moștenirii.* Potrivit alin.(3) art. 2390 CC RM, moștenitorul poate depune o declarație de acceptare a moștenirii în formă autentică la notarul care desfășoară procedura succesorală înainte de expirarea termenului de renunțare. Declarația poate fi autentificată la oricare notar sau altă persoană abilitată să autentifice acte juridice. Declarația de acceptare a moștenirii se depune personal de către moștenitor;

– *implicit, prin nerenunțarea la succesiune în termenul prevăzut de lege.* Potrivit alin.(2) art. 2390 CC RM, la expirarea termenului de renunțare, moștenirea se consideră acceptată de către moștenitor. Așadar, moștenitorul nu va mai putea să renunțe la moștenire, dacă a acceptat-o implicit. Această formă de acceptare a succesiunii este o noutate legislativă. Până în prezent era prevăzută posibilitatea acceptării tacite a succesiunii prin intrarea în posesie a patrimoniului succesoral. Practic, acceptarea implicită se face prin inacțiune.

Renunțarea la moștenire. Renunțarea la moștenire este actul de opțiune succesorală, expres și solemn, prin care succesorul repudiază moștenirea, în termenul de opțiune succesorală [7, p.479], desființând astfel, cu efect retroactiv, vocația sa succesorală. Poate uza de această variantă de opțiune succesorală orice succesori, indiferent că este legal sau testamentar, rezervatar sau nerezervatar, cu vocație generală sau concretă, cu titlu universal sau cu titlu particular. În sistemul noilor reglementări succesoriale, renunțarea la moștenire capătă o importanță mai mare. Acest fapt se explică prin instituirea de către legiuitor a prezumției legale de acceptare a moștenirii, care poate fi răsturnată doar prin renunțare.

Referințe:

1. DEAK, Fr., *Tratat de drept succesoral*. București: Actami, 1999.
2. ELIESCU, M. *Transmisiunea și împărțea moștenirii în dreptul R.S.R.* București: Editura Academiei, 1966.
3. TURCULEANU, I. *Dreptul de opțiune succesorală*. Craiova: SITECH 1999.
4. MERIȘESCU A., DEACONU, N. *Drept succesoral*. București: Lumina Lex, 2002, p. 94.
5. DEAK, Fr. *Op.cit.*, p.430.
6. BACACI, Al., COMĂNIȚĂ, Gh. *Drept civil. Succesiunile*. București: Universul juridic, 2013.
7. DEAK, Fr. *Op.cit.*, p.479.